



STORTINGET

Innst. 342 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:88 S (2019–2020)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Per-Willy Amundsen, Roy Steffensen og Bjørnar Laabak om nye virkemidler for bekjempelse av kriminalitet

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag for å sikre at relevant registerinformasjon deles mellom offentlige forvaltningsorgan for å avdekke og forhindre kriminalitet.
2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om bevilgning av nødvendige midler gjennom en egen kriminalitetspakke, så snart som mulig.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslied og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kari Kjønnaas Kjos, fra Senterpartiet, Jenny Klinge og Emilie Enger Mehl, fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, og fra Venstre, Solveig Schytz,

viser til Dokument 8:88 S (2019–2020), Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Per-Willy Amundsen, Roy Steffensen og Bjørnar Laabak, som handler om at kriminalitetsbildet forandrer seg under koronakrisen, og at det derfor er behov for nye virkemidler for bekjempelse av kriminalitet. Forslagsstillerne refererer til en nylig utgitt rapport fra Europol, «Pandemic profiteering: How criminals exploit the Covid-19 crisis», og mener at kriminelle raskt har tilpasset og utviklet sine metoder for hvordan de opererer. I forslaget omtales arbeidslivskriminalitet, misbruk av permitteringsordningene, økt cyberkriminalitet, ID-tyverier, svindelforsøk, overgrep mot barn, menneskesmugling, med mer, som områder hvor man kan se økt aktivitet.

Komiteen viser videre til brev av 15. mai 2020 (vedlagt) fra justis- og innvandringsministeren, der det heter:

«På bakgrunn av stortingsrepresentantenes forslag har jeg bedt Politidirektoratet om en vurdering av den nåværende kriminalitetssituasjonen i Norge. Basert på blant annet ØKOKRIMs trusselvurdering 2020 og Kripos nye etterretningssoppsummering – situasjonsoppdatering OP Korona, vurderer direktoratet at det for tiden ikke kan konstateres at arbeidslivskriminalitet generelt eller annen kriminalitet øker i volum.»

Komiteen har merket seg at justis- og beredskapsministeren i brevet også omtaler noen initiativer som er tatt, blant annet når det gjelder deling av registerinformasjon, som er ett av representantforslagets vedtakspunkter. Her viser statsråden til en utvalgsinnstilling fra 2019:

«Det foreslås der blant annet å åpne for større adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger mellom

forvaltningsorganer enn i dag. Etter forslaget skal slike opplysninger også kunne deles for å løse oppgaver som ligger til mottakerorganet, mens dagens lov ikke har noen generell bestemmelse som åpner for dette. Departementet følger nå opp deler av utvalgets utredning, og det utarbeides et høringsnotat med et forslag til regler om økt adgang til deling av taushetsbelagte opplysninger.»

Komiteen vil vise til at Kripos har varslet at kriminelle utnytter koronaepidemien. Særlig eldre blir utnyttet av kriminelle som ønsker å bruke koronaepidemien for å svindle. Det rapporteres om hvordan korona-krisen gir politiet nye utfordringer, hvordan den arbeidsledigheten som mange nå opplever og som kan komme til å vedvare i lang tid, øker risikoen for kriminalitet. Økokrims nye trusselvurdering slår fast at koronautbruddet kan føre med seg både misbruk av støtteordninger, tapping av selskaper før konkurs og korrupsjon.

Komiteen vurderer det som hensiktsmessig å trekke en parallell til den nye trusselvurderingen fra Økokrim 2020. Rapporten fremhever at økt økonomisk usikkerhet har skapt et handlingsrom for kriminelle opportuniste som utnytter den sårbare situasjonen vi befinner oss i Norge. Det er forventet en økning i utnyttelsen av kompensasjonsordningen til næringslivet og privatpersoner. Særlig vil kriminelle utnytte redusert oppdagelsesrisiko forbundet med konkurskriminalitet både under og etter koronapandemien. Det er forventet at en slik krise vil føre med seg økonomisk kriminalitet. Det kan sette deler av det tillitsbaserte velferdssamfunnet vårt på prøve.

Komiteen viser til at vi i Norge allerede har sett eksempler på at enkelte bedrifter misbruker permitteringsordningene ved å melde inn permitteringen, men likevel ber sine ansatte møte på jobb, på «dugnad». Komiteen understreker at det er grunn til å tro at de aller fleste bedrifter vil bruke krisepakken i tråd med Stortingets intensjoner, men at det likevel er nødvendig å sikre at kriminelle kriseprofitører tas.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å gjennomgå Økokrims trusselvurdering for 2020 og snarest komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å bekjempe den økte trusselen for økonomisk kriminalitet.»

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, mener at de virkemidler som er aktuelle, blant annet kan være at relevant registerinformasjon kan benyttes på tvers av offentlige etater for å jobbe forebyggende og målrettet. Det kan blant annet være nødvendig å hente ut informasjon om hvilke bedrifter

som har varslet permitteringer, samt hvilke ansatte dette gjelder, for på den måten å gi a-krimsentrene den nødvendige informasjon for å planlegge tiltak mot og avdekke brudd på permitteringsregelverket. Dette er i dag ikke mulig av hensyn til taushetsplikt.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag for å sikre at relevant registerinformasjon deles mellom offentlige forvaltningsorganer for å avdekke og forhindre kriminalitet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet understreker at i tillegg til arbeidslivskriminalitet er det grunn til å rette oppmerksomhet også mot annen kriminalitet som nå øker som følge av utbruddet av covid-19. Rapporten fra Europol viser at flere land rapporterer om økt cyberkriminalitet, gjennom et økt antall ID-tyverier, digitale innbrudd i bedrifter og helseinstitusjoner, virus, falske fakturaer og overgrep mot barn. Det er videre rapportert om et betydelig økt omfang av svindelforsøk ved at det markedsføres og selges varer som enten ikke finnes, eller som ikke er lovlige, både til privatpersoner og bedrifter. Særlig synes dette å gjelde medisinsk utstyr som munnbind, desinfeksjonsmidler og annet, som mange nå forsøker å anskaffe for å unngå å bli smittet. Det er også meldt om bruk av falsk identitet der en oppgir å representere myndighetene eller helsepersonell for å selge tester for korona.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at regjeringen har foreslått å bevilge 232 mill. kroner som skal benyttes til å ansette inntil 400 nye politifolk midlertidig. I tillegg fremmes det forslag i revidert nasjonalbudsjett om 10 mill. kroner som skal gå til politiets forebyggende innsats mot overgrep på nett. Disse medlemmer mener dette møter problemstillingene som forslagsstillerne tar opp. Disse medlemmer viser også til at regjeringen kontinuerlig vurderer situasjonen og vil komme tilbake til Stortinget med ytterligere tiltak for politiet dersom det viser seg at det er behov for dette.

Disse medlemmer er videre enige i at informasjonsdeling i forvaltningen er viktig for mest mulig effektivt å forebygge og bekjempe kriminalitet. Disse medlemmer viser til at regjeringen akkurat nå har til behandling en utredning om ny forvaltningslov (NOU 2019:5 Ny forvaltningslov – Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning). I denne utredningen foreslås det blant annet å åpne for en større adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger mellom forvaltningsorganer. Disse medlemmer viser til at departementet skal sende dette på høring innen kort tid, og anser derfor forslaget ivarettatt av pågående prosesser i regjeringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at Stortinget ved flere anledninger har gått inn for deling av registerinformasjon mellom berørte etater for å bekjempe kriminalitet, og vil støtte dette punktet i representantforslaget. Når det gjelder en egen kriminalitetspakke med nye bevilgninger, er disse medlemmer enige i behovet for tiltak på områder der vi har sett økende kriminalitet under koronakrisen. Disse medlemmer ser det imidlertid som mest naturlig å fremme slike forslag under den kommende behandlingen av revidert budsjett og av statsbudsjettet til høsten.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig med godt tverretattlig samarbeid innenfor kriminalitetsbekjempelse. Disse medlemmer viser til det pågående arbeidet i Justis- og beredskapsdepartementet med å følge opp tidligere vedtak om å dele taushetsbelagte opplysninger i større grad enn i dag. Disse medlemmer avventer høringsnotatet med forslag til regler om økt adgang til deling av taushetsbelagte opplysninger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener innsatsen både mot arbeidslivskriminalitet og annen kriminalitet som vi nå ser øker, må forsterkes gjennom tilstrekkelige ressurser og nye virkemidler.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om bevilgning av nødvendige midler gjennom en egen kriminalitetspakke, så snart som mulig.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at bekjempelse av kriminalitet må ta utgangspunkt i forekomst av kriminalitet, årsak og dokumenterte virkemidler. Forslagsstillerne henviser til en overordnet studie i regi av Europol, men kan ikke vise til eksakte funn fra Norge.

Dette medlem vil også vise til at studien fra Europol ikke dekker områder som vold i nære relasjoner og andre overgrep, som i Norge er de områdene hvor politiet og hjelpeapparatet har rapportert om en mulig økning i forekomst. Dette medlem har gjentatte ganger i Stortinget foreslått økte øremerkede bevilgninger

til politiet til etterforskning av vold i nære relasjoner, men uten å få støtte fra Fremskrittspartiet. I likhet med forslagsstillerne mener dette medlem at dagens situasjon ytterligere har aktualisert behovet for dette.

Dette medlem viser videre til at forslagsstillerne mener at relevant registerinformasjon i større grad bør kunne deles mellom offentlige forvaltningsorgan, som et tiltak i bekjempelse av økt kriminalitet i forbindelse med koronapandemien. Dette medlem forstår intensjonen i dette forslaget, men mener forslaget ikke i stor nok grad inviterer til hensiktsmessig avgrensning. Denne type informasjon kan være taushetsbelagt av ulike årsaker.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om bevilgning av nødvendige midler gjennom en egen kriminalitetspakke, så snart som mulig.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Tilråding II fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag for å sikre at relevant registerinformasjon deles mellom offentlige forvaltningsorgan for å avdekke og forhindre kriminalitet.

II

Stortinget ber regjeringen om å gjennomgå Økokrims trusselvurdering for 2020 og snarest komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å bekjempe den økte trusselen for økonomisk kriminalitet.

Oslo, i justiskomiteen, den 2. juni 2020

Lene Vågslid

leder

Jan Böhler

ordfører



**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
20/1950 – QTN/LLE

Dato
15.05.2020

Dokument 8:88 S (2019–2020) Representantforslag om nye virkemidler for bekjempelse av kriminalitet

Jeg viser til Stortingets brev 21. april 2020 vedrørende Dokument 8:88 S (2019-2010) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Per-Willy Amundsen, Roy Steffensen og Bjørnar Laabak om nye virkemidler for bekjempelse av kriminalitet.

Det er viktig å følge med på den globale kriminalitetsutviklingen og se hen til internasjonale organisasjoners vurderinger av den, herunder Europols vurderinger. Samtidig må vurderinger av eventuelle behov for økte ressurser, lovendringer eller andre virkemidler for å bekjempe kriminalitet ta utgangspunkt i kriminalitetssituasjonen i vårt eget land.

På bakgrunn av stortingsrepresentantenes forslag har jeg bedt Politidirektoratet om en vurdering av den nåværende kriminalitetssituasjonen i Norge. Basert på blant annet ØKOKRIMs trusselvurdering 2020 og Kripas nye etterretningssoppsummering – situasjonsoppdatering OP Korona, vurderer direktoratet at det for tiden ikke kan konstateres at arbeidslivskriminalitet generelt eller annen kriminalitet øker i volum.

Koronapandemien og økt økonomisk usikkerhet skaper riktignok et handlingsrom for kriminalitet i den sårbare situasjonen vi befinner oss i. Kompensasjonsordningene til næringslivet vil sannsynligvis tiltrekke seg kriminelle med ønske om økonomisk profit. Det er også sannsynlig at svindel med dagpenger vil øke som følge av pandemien, og at kriminelle aktører vil fortsette å bruke den som et dekke for å utføre bedragerier i det digitale rom.

Koronasituasjonen har også ført til at barn og unge i økende grad er på digitale arenaer hvor foreldre og andre tillitspersoner har mindre oversikt. Politiet gir uttrykk for at aktører som utfører vold og seksuelle overgrep mot barn, har et økt handlingsrom, også når det gjelder overgrep som skjer over internett.

Regjeringen fremmet i Prop. 67 S (2019–2020) forslag om å øke bevilgningen til politiet med 232 mill. kroner til inntil 400 midlertidige politistillinger. I tillegg fremmer regjeringen forslag i revidert nasjonalbudsjett som samlet vil øke kapasiteten i politiet. Når det gjelder overgrep mot barn som skjer over internett, foreslår regjeringen å sette av 10 mill. kroner til politiets forebyggende innsats mot dette, som oppfølging av sårbare barn og unge i koronaepidemien. Politiet vil, med utgangspunkt i de foreslåtte midlene, utvikle det forebyggende arbeidet mot overgrep som skjer over internett, gjennom nettpatruljer og videreutvikling av nettenester rettet mot barn. I tillegg utarbeides det en tverrdepartemental strategi mot overgrep mot barn som skjer over internett, som skal legges frem i 2020. Regjeringen følger situasjonen nøye og vurderer fortløpende politiets evne til å håndtere situasjonen gitt gjeldende bevilgning. Regjeringen vil eventuelt komme tilbake til Stortinget med ytterligere tiltak for politiet.

En forutsetning for tverretattlig og effektiv forebygging og bekjempelse av kriminalitet er muligheten for informasjonsdeling. Forvaltningslovutvalget, som hadde i oppgave å revidere forvaltningsloven og legge fram forslag til lovverk som legger bedre til rette for en god og effektiv saksbehandling, la fram sin utredning NOU 2019: 5 Ny forvaltningslov – Lov om saksbehandlingen i offentlig forvaltning (forvaltningsloven) 14. mars 2019. Det foreslås der blant annet å åpne for større adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger mellom forvaltningsorganer enn i dag. Etter forslaget skal slike opplysninger også kunne deles for å løse oppgaver som ligger til mottakerorganet, mens dagens lov ikke har noen generell bestemmelse som åpner for dette. Departementet følger nå opp deler av utvalgets utredning, og det utarbeides et høringsnotat med et forslag til regler om økt adgang til deling av taushetsbelagte opplysninger. Forslaget tar utgangspunkt i forslaget fra utvalget. Det tas sikte på at forslaget vil bli sendt på høring i løpet av kort tid.

Med hilsen



Monica Mæland

